

Ridder Jan van Arckel

Fulco de minstrel keek de zaal eens rond en ontwaarde in de raamnissen van de zo prachtig gelegen Gorinchemse burcht vele hoge edelen. Zo zag hij Hendrik van Hoogblokland in gesprek met Thomas van Heukelum en Marinus van Asperen. Johannes van Kedichem en Marinus van Vuren kwamen juist binnen. Midden in de ridderzaal zat op een verhoging slotgravin Bertha van Ochten. Toen hij haar zo fier en statig zag zitten, gingen Fulco's gedachten als vanzelf naar het verhaal waardoor haar echtgenoot Jan van Arckel zo beroemd geworden was. Tegelijkertijd dacht hij aan de gebeurtenissen waar hij zelf nog zo kort geleden getuige van was geweest. Hij besloot over dat voorval te gaan vertellen. Fulco liet zijn vingers over de snaren van zijn psalterium glijden en kreeg zodoende de aandacht die hij graag wilde.

'Heeft iemand van jullie het verhaal al gehoord over wat onze edele ridder Jan nog onlangs meegemaakt heeft in het eindeloze en sompige rivierenland dat zich uitstrekt tussen Ochten en Gorinchem?' Gravin Bertha spitste direct haar oren, vooral omdat ze de naam van haar eigen geboorteplaats hoorde. Ze kende het gebied waarover de minstrel wilde gaan vertellen maar al te goed. Het was een langgerekt moerassig gebied. Allerlei heren, steden en graven probeerden er hun macht te vestigen. Ze wenkte daarom naar de andere aanwezigen om vooral stil te zijn en goed te luisteren naar wat de minstrel zou vertellen. 'Ridder Jan van Arckel', zo begon onze minstrel, 'had de nacht doorgebracht in het klooster van de Benedictijnen in Berne. Hij had daar in de vooravond van de abt uitleg gekregen over het werk wat de paters deden. Ze legden rond hun bezittingen dijken aan, waardoor ze er voor zorgden dat de landerijen niet meer elk jaar overstromden. Ze ondervonden daarbij vele moeilijkheden. De abt maakte zich zichtbaar kwaad toen hij daarbij sprak over de steeds maar weer naar het noorden komende Bosschenaren.'

Na een korte pauze vervolgde Fulco: 'Die morgen reed Jan met zijn gevolg over de pas opgeworpen dijkjes en de van nature aanwezige stroomruggen tot aan Walle. De Maas vertoonde hier een dubbele bedding. De meest noordelijke van deze twee liep als een soort hoefijzer rond een groepje huizen. De bewoners waren er een kerkje aan het bouwen. Een van zijn bedienden zei hem dat hij in het dorp Ambershoije was aangekomen. In de verte hoorde onze held een groep schreeuwende en tierende burgers.' De toehoorders keken naar de verteller, ze kenden Walle en Ambershoije als nederzettingen in de buurt van Hedilla en ze wisten dat de kooplieden uit de nabijgelegen Hertogstad daar probeerden hun macht uit te bouwen. Fulco pakte zijn psalterium, streek met zijn vingers over de snaren en zong:

*'Bij het kleine dorpje Ambershoije
Waren de Bosschenaren weer eens aan het klooiën
Gelukkig kwam daar onze ridder Jan de Sterke
Die eerst in Berne was geweest ter kerke.'*

De aanwezigen keken met vragende ogen naar Fulco, ze wilden graag het vervolg van het verhaal weten. Fulco sprak op een zachte toon:

'Jan van Arckel gaf zijn paard de sporen, hij wilde wel eens zien wat daar aan de hand was. Net voorbij een paar huizen die achter elkaar op een verhoging lagen, kwam hij bij het opstootje aan. Bij een doorwaadbare plaats in deze noordelijke tak van de Maas was een oversteekplaats waar de reizigers voor de hulp bij de oversteek enige duiten moesten betalen. Daar stonden de Bosschenaren ruzie te maken. Ze wilden niets betalen, omdat zij meenden al eeuwenoude rechten te hebben. Ze hadden het er over dat deze zelfs al bevestigd waren door de Grote Keizer Karel, die eertijds heerser

was over het grote Frankenland. Ridder Jan dacht meteen aan de woorden van de abt die hem de vorige avond zo gastvrij onthaald had. Sinds gisteravond wist Jan ook dat de abdij landerijen in Ambershoije bezat. Jan reed door naar de Bosschenaren en vroeg op barse toon: 'Wat moet dat hier?' De Bosschenaren bekeken de hen onbekende ridder met onverholen minachting aan en gingen gewoon door met hun pogingen de Maas te doorwaden. Hierop ontstak Jan van Arckel in grote woede. Hij reed naar de grote dikke boom vlak bij de doorwaadbare plaats. Het paardje van onze grote held begon al te krijsen en te snuiven, het wist al wat er ging gebeuren. De aanwezigen werden rumoerig. Bij ieder van hen stond het optreden van de zo hooggeëerde ridder bij de stadspoort van hun eigen stad nog in het geheugen gegrift. Ze wisten allen instinctief wat de ridder van plan was.'

Fulco voerde de spanning nog een beetje op. 'Een der Bosschenaren schreeuwen dat er voor hen al sinds jaren tolvrijheid was in het gebied van de Gelderse graaf. Jan zei niets, maar reed recht op de terugdeinzende Bosschenaar af. De man wist niet wat hij zag. Zonder iets te zeggen greep onze Jan een dikke boomtak vast en trok zich omhoog. Onderwijl spande hij zijn knieën om de flanken van zijn paard. Het dier snoof en proestte. Het onderging de kracht van zijn edele berijder nu voor de tweede keer. De Bosschenaren keken met uitpuilende ogen naar het bizarre schouwspel. Zulk een kracht hadden ze nog nooit gezien.

Jan liet zijn paard zakken, het beest begon luidkeels te hinniken, de inlandse bevolking begon te juichen, de Bosschenaren slopen stilletjes weg en verdwenen al ras uit het gezicht. Ridder Jan gaf zijn paard de sporen en galoppeerde verder richting Hedilla.'

Fulco streelde de snaren van zijn muziekinstrument en zong:

'Onze Jan overdonderde de Bosschenaren door zijn enorme kracht
Dat hadden zij nooit zo verwacht
Ze waren ontzet en hielden van schrik hunne grote bèk
De heldendaad van Jan zette heel hun gedrag voor gek'

Oorverdovend was het applaus dat minstreel Fulco ten deel viel. Het was een applaus dat eigenlijk niet zozeer Fulco ten deel viel. Alle aanwezigen waren gegrepen door het verhaal waarin hun eigen ridder Jan voor de tweede keer een grote overmacht van vijanden op de vlucht had weten te jagen door op een onverschrokken manier, maar zonder iets te zeggen, zijn kracht en doorzettingsvermogen had laten blijken.

*In 1870 schreef de Engelsman John Box over zijn verblijf in Ammerzoden het boek *Chronicles of the castle of Amelroy*. Hierin nam hij een afbeelding op van een schilderij dat de beroemde Duitse schilder Albrecht Durer gemaakt zou hebben van ridder Jan van Arckel. Een kopie van dit schilderij hangt in de bestuurskamer van voetbalvereniging Jan van Arckel in Ammerzoden.*

De feiten

Leden van het geslacht Van Arckel waren Heer van Gorinchem. Eén van het was Ridder Jan van Arckel. Hij stond bekend om zijn enorme macht. In 1180 werd de Abdij van Berne gesticht. Walla (Well) en Hedilla (Hedel) waren toen al bekende plaatsen. Ambershoije wordt in de geschriften voor de eerste keer genoemd in 1196. De stad 's-Hertogenbosch probeerde in die tijd macht in de Gelderse gebieden te krijgen.

Het eerste elftal van voetbalvereniging Jan van Arckel gefotografeerd in 1955. Op de achtergrond Kasteel Ammersoijen. In dit kasteel woonden honderden jaren leden van de familie van Arckel, de naamgevers van de voetbalclub.